

TÜRK MÜZİĞİ DEVLET KONSERVATUARLARININ BUGÜNÜ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Ideas on Present Situation of State Conservatoires Of Turkish Music

Savaş EKİCİ*

ÖZET

Türk cumhuriyetlerinin kurulmasından sonra Türk dünyasının ve Türk kültürünün sadece Anadolu ile sınırlı olmadığı, çok geniş bir coğrafyaya yayıldığı ve son derece zengin bir kültür ile karşı karşıya bulunduğu çok daha net bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Böylece Türk müziği eğitimi veren Konservatuarların önemi ve işlevi daha da artmıştır. Bununla birlikte coğrafi olarak çalışma alanı daha da genişlemiştir. Bu nedenle Türk müziği okullarının mevcut yapılanması bu ihtiyaçlar doğrultusunda tekrar gözden geçirilerek; hangi bölümlerin kurulması gerektiği, bu bölümlerin işlevlerinin ne olması gerektiği ve bu okulların genel hedeflerinin yeniden belirlenmesi artık zorunlu hale gelmiştir.

Bu düşüncelerden hareketle, bir Türk müziği okulu modeli ortaya koyarak konu ile ilgili düşüncelerini somutlaştırmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler

Türk Müziği, Müzik Eğitimi, Konservatuar

ABSTRACT

After the foundation of Turkish republic, it has been understood that frontiers of Turkish world and Turkish culture can not be determined only with Anatolia. Turkish world has a large geography and extremely rich culture. With this approach, the working area of geography has been expanded. According to this, the structure of Turkish music schools should be revised again. The new departments in those schools should be structured and the aims and functions of the new department should be determined again.

With the motion of these ideas, we try to make clear our ideas about the topic by putting a model of Turkish music school.

Key Words

Turkish music, Music Education, Conservatuar.

Geçmiş binlerce yıl öncesine dayanan ve oldukça zengin bir birikimi olan Türk müziği konusunda çok önemli çalışmalar yapılmakla birlikte, özellikle konunun eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez. Türk müziği konusundaki en yoğun çalışmaların Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki 45-50 yıllık dönem içerisinde yapıldığı görülmektedir. Bu dönemin sonrasında 1975 yılında açılan ilk Türk müziği okulu¹, Türk müziği eğitim ve öğretimi açısından atılan oldukça önemli ve büyük bir adımdır. Fakat bu okul açılması ile birlikte yıllardır süregelen batı müziği, Türk müziği çatışmasının da hedefi haline gelmiştir. 1826 yılında Osmanlı sarayına bağlı askeri bando ve okul ör-

gütünün (Muzikai Hümayun) kurulması ile başlayan ve ilk batı müziği okulu da sayılabilecek çalışmalardan sonra, Türkiye’de Türk müziği okulunun ilk olarak 1975 yılında yani bu tarihten 150 yıl sonra açılması son derece düşündürücüdür. Türk müziği eğitimi konusunda bu günkü eksikliklerin veya yanlışlıkların sebebi araştırıldığında; problemin bu düşüncelerden, bu anlayıştan ve bu geç kalmadan kaynaklandığı çok net bir şekilde görülmektedir. Atatürk **“Bir memleketin milli kültür içinde büyük yeri olan milli musiki, o memleket halkının benimsediği, sevdiği ve zevkle dinlediği musikidir. O ülke bu musikide kendini bulur”** diyerek müziğin, kültür ve millet bağlamın-

* Gaziantep Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Sanatçı Öğretim Elemanı.

da önemini açıkça ortaya koymuştur. Ayrıca bu konu ile ilgili düşüncelerini özellikle; 1 Kasım 1934 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapmış olduğu bir toplantıda da dile getirmiştir. Fakat Atatürk'ün, Türk müziği konusu ile ilgili bu fikirlerinin acaba bugün ne kadarını gerçekleştirebildik, veya bugün bu fikirlerin neresindeyiz? Veya Atatürk'ün o gün duyduğu endişelerin biz bu gün ne kadarını taşıyoruz? Çağdaş Türk müziği okullarının açılması, sistemleştirilmesi, sağlam veya düzgün bir alt yapıya kavuşturulması acaba günümüzde gerçekleştirilebilmiş mi dir? Bu sorulara gönül rahatlığı içerisinde "evet" demek mümkün değildir. Çünkü dünyanın büyük bir hızla değiştiği veya geliştiği, yerel kültürlerin kaybolarak veya kaybedilerek küresel bir dünyaya doğru hızla gidildiği günümüzde Türk müziğinin eğitimi ile ilgili bir çok ciddi sıkıntının halâ yaşandığı bir gerçektir. Dolayısı ile Atatürk'ün daha o yıllarda hedeflediği noktaya bizim bugün bile geldiğimiz söylenemez. Türkiye'de günümüzde üç tane olan Türk müziği okullarının açılması bu anlamda büyük bir adımdır. Fakat, bu okulların gerek alt yapısındaki, gerekse eğitim ve öğretimi ile ilgili problemleri çağdaş bir anlayışla çözerek rayına oturtulması ile atılması gereken diğer adımlar maalesef çeşitli nedenlerden dolayı atılamamıştır.

Diğer bir konu da; ilk Türk müziği konservatuvarının açıldığı 1975 yılında, Türk müziği denilince akla daha çok Türkiye sınırları içerisinde icra edilen müzik akla gelmekteydi. Bu nedenle ilk açılan Türk Müziği Devlet Konservatuvarında da; Türk Halk Müziği ve Oyunları ile Türk Sanat Müziği konusunda daha çok icracı yetiştirmeye yönelik bir programın uygulamaya konulması ile eğitime başlanmıştır. Fakat günümüze doğru gelindiğinde özellikle bağımsızlıklarını kazanan yeni Türk Cumhuriyetlerinden

sonra Türk dünyasının ve Türk kültürünün sınırlarının sadece Anadolu ile sınırlı olmadığı, çok geniş bir coğrafyaya yayıldığı ve son derece zengin bir kültür zenginliği ile karşı karşıya bulunduğu çok daha net bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Bu durumda Türk müziği eğitimi veren Konservatuvarların önemi ve işlevi daha da artmıştır. Fakat aynı zamanda coğrafi olarak çalışma alanı daha da genişlemiştir. Bu ülkelerin teknolojik açıdan en gelişmişlerinden biri olan Türkiye bu anlamda öncü olması gereken devletlerden birisidir. Bu nedenlerle Türk müziği okullarının mevcut yapılanması bu ihtiyaçlar doğrultusunda tekrar gözden geçirilerek; hangi bölümlerin olması gerektiği, bu bölümlerin işlevlerinin ne olacağı ve bu okulların genel hedeflerinin yeniden belirlenmesi artık zorunlu hale gelmiştir.

Günümüzde Türk müziği konusunda çalışan bilim adamlarının büyük bir çoğunluğu daha çok icracı olarak yetişmiş veya yetiştirilmiş fakat özel çaba ve gayretleri ile kendilerine bilimsel donanım kazandırmış kişilerdir. Oysa bugün Türk müziği konusundaki bilim adamlarının yetiştirilmesi tesadüflere veya özel çaba ve gayretlere bırakılamayacak kadar ciddi ve önemli bir konudur. Bu problem yakın bir geçmişte fark edilerek hem müzik bilimcisi yetiştirmek hem de bilimsel çalışmalar yapmak üzere konservatuvarlar² bünyesinde müzikoloji bölümleri de kurulmaya başlamıştır.

Türk müziği eğitimi ile ilgili diğer bir problem de; Türk müziği çalgılarının eğitim ve öğretimi ilgili yeterli metot çalışmasının yapılmamış olmasıdır. Daha doğrusu metot kavramının ne olduğunun yeterince anlaşılammış olmasıdır. Bu anlamda bağlama en çok metot adı altında çalışma yapılan Türk müziği çalgılardan birisidir. "Fakat bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu usta çırak ilişkisi içerisinde kendisini yetiştirmiş kişiler

tarafından yapıldığından, bilimden daha çok ticari veya ekonomik endişeler ön planda tutulmuştur. Metot adı altındaki bu çalışmalar incelendiğinde, ciddi yaklaşımlar da bulunmakla birlikte büyük bir çoğunluğu türkü kitabı olmaktan öteye gidememiştir. Kaynakçası veya bibliyografyası olmayan birçok metot çalışmasını görmek mümkündür. Bunun sonucu olarak da, birçok ezginin notası yanlış yazılmış, anlatımlar ve kavramlar birbirine karışmış, bağlamayı ve notayı yeni gören öğrencilere metodun 4. veya 5. sayfasında türkü öğretilmeye çalışılmıştır. Konu ile ilgili kaynaklar görülmeden, araştırma ve inceleme yapılmadan hazırlanmış olan bu çalışmalar, ancak piyasadaki belirli bir çevreye hitap etmektedir. Bu tür çalışmaların büyük bir çoğunluğunda amaç yeterince belirgin olmadığından üniversite çatısı altında eğitim ve öğretim yapan müzik okullarında bu kitapların ders kitabı olarak kullanılması, ancak zaman kaybına neden olacaktır.”(Ekici 2001:88)

Gerek kültürün kendi dinamizminin dolaylı ve gerekse yoğun küreselleşme sonucu, hem Anadolu da ki hem de diğer coğrafyalardaki Türk kültürünün, batılı sömürgeci devletlerin kendi hesapları doğrultusunda plânlı ve maksatlı bir takım çalışmalarına önemli ölçüde maruz kaldığı bir gerçektir. Kültürün millet hayatındaki önemi nedeni ile, Türk müzik kültürü ile ilgili problemlerin de daha fazla geç kalmadan yukarıda kısaca söz ettiğimiz gerçekler çerçevesinde problemlerin çözümlerinin aranması, fikirlerin üretilmesi ve tartışılması gerektiği düşüncesindeyiz.

Tüm bu düşünce ve sorumluluk duygularından hareketle, Türk Müziği Devlet Konservatuvarları merkezinde konuyu ele alarak; bir Türk müziği okulu modeli, ortaya koyarak konu ile ilgili düşüncelerimizi somut bir şekilde ortaya koymaya çalışacağız.(Ekici 2002:217)

Türk Müziği Devlet Konservatuvarları için önerdiğimiz yapı modeli.³

Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü

1.Temel Müzik Bilimleri Bölümü:

- 1.1. Folklor ve Etnomüzikoloji Ana Bilim Dalı
- 1.2. Antropoloji ve Müzikoloji Ana bilim Dalı
- 1.3. Organoloji Ana Bilim Dalı.
- 1.4. Müzik Kompozisyonu Ana Bilim ve Sanat Dalı
- 1.5. Türk Müzik Folkloru Ana Bilim Dalı

2.Çalgı Eğitimi Bölümü:

- 2.1. Türk Halk Müziği Ana Sanat Dalı
- 2.1.1. Üflemeli Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.2. Yaylı Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.3. Tezeneli Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.4. Vurmalı Sazlar Sanat Dalı
- 2.2. Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalı
- 2.2.1. Üflemeli Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.2. Yaylı Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.3. Tezeneli Sazlar Sanat Dalı
- 2.1.4. Vurmalı Sazlar Sanat Dalı

3.Ses Eğitimi Bölümü:

- 3.1. Türk Halk Müziği Ana Sanat Dalı
- 3.2. Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalı

4.Çalgı Yapım Bölümü:

- 4.1. Türk Organolojisi Ana Bilim Dalı
- 4.2. Türk Halk Müziği Ana Zanaat Dalı
- 4.3. Türk Sanat Müziği Ana Zanaat Dalı

5. Kompozisyon Bölümü:

- 5.1. Türk Müziği Kompozisyonu Ana Bilim ve Sanat Dalı
- 5.2. Koro Yöneticiliği Ana Bilim ve Sanat Dalı

6.Türk Halk Oyunları Bölümü:

- 6.1. Türk Kareolojisi Ana Bilim Dalı
- 6.2. Türk Oyun Folkloru Ana Bilim Dalı
- 6.3. Türk Halk Oyunları Ana Sanat Dalı
- 6.4. Türk Halk Giysileri Ana Zanaat Dalı

“Türkçe “İnsan Bilimi” olarak ifade edilen antropoloji (özellikle sosyal-kültü-

rel antropoloji), gerek müzik antropolojisi alanı itibarı ile gerekse, müzikoloji alanına temel teşkil etmesi bakımından; folklor ve etnomüzikoloji ise geleneksel müziklerin ve oyunların temel bilimleri olması bakımından; Türkçe dans bilimi şeklinde ifade edilen koreoloji ise halk oyunlarına esas olması bakımından; Türkçe “Çalgı Bilimi” olarak ifade edilen “Organoloji” ise çalgı yapım bölümüne temel teşkil edecek olması bakımından konulmuştur.

Peki bu bölümden mezun olanların tipolojisi nedir, ne olacaktır?

Temel Müzik Bilimleri Bölümünde okuyan öğrenciler, bu bölümde mevcut bulunan Ana Bilim Dallarıyla ilgili dersler görecekle böylece; danstan, çalgıdan ve bilimden anlayan; müzik ve dans antropolojisi, folklor ve etnomüzikoloji konularında bilgi sahibi olan; müzik kompozisyonundan anlayacak kadar da müzik bilgileri ile donatılmış birer müzik adamı ve bilim uzmanlığına aday birer lisansiyer formasyonu ile mezun olacaklardır. Diğer bölümlere de o bölümün yapısına uygun birer Ana Bilim Dalı konmuştur.

Mesela, Türk Halk Oyunları Bölümüne, Türk Oyun Folkloru Ana Bilim Dalı ve Türk Kareolojisi Ana Bilim Dalları koymak sureti ile diğer bölümlerden alacakları derslerle birlikte; bu bölüm öğrencilerinin, genel Türk oyun ve dans kültürü ile donatılmış, halk oyunlarını öğreticilik derecesinde bilen bilim uzmanı adayları birer lisansiyer olarak mezun olmaları sağlanacaktır.

Tabii, bunların hayata geçirilmesi bu bölümlerin yapısına uygun derslerin konması; bu derslerin muhtevalarının da uygun olarak okutulması ile doğru- dan ilgilidir. Bu sebeple böyle bir yapının hayata geçirilmesi; bu yapıya uygun bir müfredat geliştirilmesine bağlıdır.

Ortaya koyduğumuz bu model ideal bir Türk müziği okulu modeli olmayabilir. Samimi dileğimiz bu konuyu tartışmaya açarak bu okulların gelişmesine katkıda bulunmaktır.”(Eroğlu 1999:45)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi ortaya koyduğumuz Türk müziği okul modeli, ideal olmayabilir. İçerisinde eksiği veya fazlası olabilir. Fakat bu önerilerimiz somut bir model olması açısından önem taşımaktadır. Samimi dileğimiz bu konuları tartışmaya açarak bu okulların gelişmesine katkıda bulunmaktır.

NOTLAR

¹ Bu günkü, I.T.Ü., Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı.

² GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp; Musiki Sözlüğü, s.132, de bu kelimeyi; “Musiki sanatının her türlü esas ve vasıtalarını tam seviye ve safiyetleri dairesinde korumak (conserver) ve yaymak üzere kuruldukları için büyük musiki okullarına konservatuar adı verilmiştir.” şeklinde açıklamaktadır.

³ Bu model çalışması; Sakarya Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı Müdürü, Yrd.Doç.Dr.Türker EROĞLU'nun öncülüğünde yapılmıştır.

KAYNAKLAR

EKİCİ (Savaş), 2001, “Bağlama Metodu Çalışmalarında Yapılan Yanlışlıklar ve Öneriler” Müzikte 2000 Sempozyumu, s.88, Kültür Bakanlığı Yayınları:2575, Yayınlar Dairesi Başkanlığı Sanat-Müzik Eserleri Dizisi:310-11, Neyir Matbaacılık, Ankara.

EKİCİ (Savaş), 2002, “Türk Müziği Devlet Konservatuarlarında Nasıl Bir Yapılanma Olmalıdır”, 21.Yüzyıl Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu, Sevdâ Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, s.217, Ankara,

EROĞLU (Türker), 1999, “Halk Oyunları Çalışmaları ve Konservatuarlarımız, Halk Oyunları El Kitabı, s.45, Mars Basım Hizmetleri, İstanbul.

GAZİMİHAL (Mahmut Ragıp), 1961, Musiki Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

ÖRNEK (Sedat Veyis), 1995, Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlığı Yayınları:1629, HAGEM Yayınları:210, Gelenek, Görenek ve İnançlar Dizisi:20, Ankara.

SAY (Ahmet), 1985, Müzik Ansiklopedisi, C.3, Sanem Mat., Ankara.